

BOTKYRKA KOMMUN

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöenheten

Beslutsdokument för
Svartkällsskogens naturreservat

1 [10]

INKOM
LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

2013 -10- 04

DNR: 5112 -33 533 -2013

Referens
Britta Ahlgren

Beslut om bildande av Svartkällsskogens naturreservat

(3 bilagor)

Administrativa uppgifter om naturreservatet

Namn	Svartkällsskogens naturreservat
DOS-id	1013316
Kommun	Botkyrka
Län	Stockholms län
Församling/Socken	Grödinge
Lägesbeskrivning	Området ligger drygt 8 kilometer sydsyd- ost om Tumba pendeltågsstation, sydväst om Lilla Skogssjön och omfattar bland an- nat sjöns utlopp i Uringeån. Det kan nås till fots från väg 257, Tungelstavägen, via den lilla väg som går upp mot Lilla Skogssjön väster om Uringe motorstadion. (Se över- siktskarta, bilaga 2, med symbol som visar reservatets läge.)
Läge i Sweref 99 TM.	X:665205, Y:6558171
Topografisk karta	10I SV
Ekonomisk karta	10I 1d
Area	ca 38 ha
Gräns	Enligt bifogad karta, bilaga 1.
Fastigheter	Del av fastigheterna Iselsta 1:4, Iselsta 1:5 och Råby 1:75
Markägare	Enskilda.
Servitut, nyttjanderätt	Enligt utredning utförd av Fastighetskon- sult Torkel Öste AB berörs inte naturreser- vatsområdet av de servitut och rättigheter som finns inskrivna på fastigheterna Iselsta 1:4 och 1:5. Samfälligheten Råby s:2 berör reservatsområdet i Råby 1:75. Inga andra servitut eller rättigheter som berör reser- vatsområdet är kända för Råby 1:75.
Vattendom	En Vattendom av 1984-05-17 (DVA 31, VA 35/8) reglerar den i fiskevårdande syfte anlagda damm 75 m nedströms utloppet.

Naturvårdsförvaltare

Syftet är att förbättra livsvillkoren för Kagghamraåns värdefulla bestånd av havsöring, genom att utjämna vattenföringen under längre torrperioder då bäcken blir så gott som torrlagd.
Botkyrka kommun.

Beslut om bildande och avgränsning av naturreservatet

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar kommunfullmäktige att förklara det område som avgränsas på Bilaga 1, Beslutscharta Svartkällsskogens naturreservat, med gräns av 2013-05-03, som naturreservat. Reservatets gräns utmärks i fält.

Reservatets namn ska vara Svartkällsskogens naturreservat.

Naturreservatets syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara och främja naturlig utveckling av skogsmiljöerna, myrmarkerna och de geologiska processerna runt och i Uringeåns övre del, samt den rika och känsliga floran och faunan i området.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar kommunfullmäktige med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för området.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken angående markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att;

1. avverka eller skada träd och buskar eller utföra andra skogliga åtgärder än naturvårdsåtgärder som anges i skötselplan.
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
3. gräva, spränga, borra, schakta, dika, dämna, dränera, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
4. bedriva täkt, anordna upplag eller avfallstipp,
5. bedriva jordbruk, plantera, kalka, använda gödsel eller bekämpningsmedel,
6. anlägga väg, uppföra byggnad eller annan anläggning,
7. dra fram mark- eller luftledningar,

Följande åtgärder kräver kommunens tillstånd:

8. anläggande av stig, stängsel eller rastplats,
9. uppsättande av skylt eller plakat

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att åtgärder vidtas, enligt bifogad skötselplan, för att tillgodose syftet med reservatet. Exempel på sådana åtgärder är:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningsskyltar, anläggning av mindre gångbro eller spång
2. naturvårdande skötselåtgärder, t.ex. gallring för att gynna särskilt värdefulla träd och för att gynna föryngring av lövträd. Ev. intäkter från avverkat virke tillfaller kommunen
3. undersökningar av växt- och djurlivet och övriga naturförhållanden i reservatet.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det för allmänheten förbjudet att:

1. gräva, hacka, spränga eller på annat sätt skada berg, jord eller sten,
2. fälla eller skada levande eller döda träd och buskar eller ta bort död ved,
3. gräva upp växter som ris, örter, gräs, mossor eller lavar eller ta bort vedlevande svampar. Blom-, bär- och svamplockning är tillåten, liksom insamling för undervisning och forskning,
4. fiska fisk och flodkräfta,
5. inplantera främmande djur eller växter,
6. tälta mer än två dygn i sträck.

D. Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder mot

- a. åtgärder som är nödvändiga i samband med områdets skötsel och som anges i bifogad skötselplan.
- b. åtgärder som är tillämpliga enligt gällande vattendom.
- c. åtgärder som är nödvändiga för underhåll av befintliga brukningsvägar och iordningställande av tidigare brukningsväg till den bergartade udden söder om Lilla Skogssjöns utlopp i Iselsta 1:4 samt till ladan i Råby 1:75 enligt reservatskartan (bilaga 1). Åtgärderna får inte skada de värden som reservatet syftar till att skydda

- d. åtgärder som är nödvändiga för uppförande av bro över Uringeån i Iselsta 1:5. Åtgärderna får inte skada den omgivande naturen i naturreservatet eller de naturvärden som reservatet syftar till att skydda.

Upplysningar

I reservatet gäller också övriga bestämmelser till skydd för naturmiljön. Bland dessa kan nämnas följande:

- Bestämmelserna om att hundar ej får springa lösa i marker med vilt under tiden 1 mars – 20 augusti, och ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att förfölja vilt under resten av året, när de inte används vid jakt, enligt 16 §, lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.
- Terrängkörningsförbudet i terrängkörningslagen (1975:1313).
- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskydds-förordningen (2007:845). (Se Länsstyrelsens hemsida, www.lst.se)
- Inplantering av fisk eller kräfter kräver tillstånd av Länsstyrelsen enligt fiskelagstiftningen; Svensk författningssamling (SFS 1994:1716 §16) samt Fiskeriverkets författningssamling (FIFS 2001:3)

Föreskrifternas ikraftträdande

Reservatsföreskrifterna träder i kraft 3 veckor efter reservatbeslutets kungörelse.

Ordningsföreskrifterna under punkt C ovan gäller även om de överklagas, i enlighet med 7 kap. 30 § miljöbalken.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Kommunfullmäktige bifogad skötselplan (bilaga 3) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Reservatsförvaltare

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. är Botkyrka kommun förvaltare för naturreservatet.

Skälen för kommunfullmäktiges beslut

Beskrivning av området naturvärden

Svartkällsskogen, samt skogen väst och nordväst därom, är ett mycket varierat blandskogsområde sydväst om Lilla Skogssjön med ett stort inslag av fuktpåverkad skog. I området har sjön sitt utlopp i Uringeån. Lilla Skogssjön, Uringeån, myrmarkerna, rörligt markvatten, små källflöden och fuktdrog bidrar till att ge skogsområdet en hög luftfuktighet som gynnar kryptogamfloran, framförallt många arter av mossor, lavar och svampar.

Uringeån som är ett meandrande vattendrag hyser också många naturvärden. Ån är en gren i Kagghamraåns vattensystem som är ett viktigt reproduktionsområde för den naturliga lokala stammen av havsöring *Salmo trutta trutta*. Kagghamraån är den i särklass största producenten av havsöringssmolt i länet och har även i övrigt en skyddsvärd fiskfauna med förekomst av bland annat både bäck- och flodnejonöga. Uringeån är genom sitt näringsfattiga vatten av stor betydelse för Kagghamraåns vattenkvalitet. Hela Uringeån är av Naturvårdsverket klassad som område av Riksentresse för naturvården. Kagghamraåns vattensystem är även utpekad som ett särskilt värdefullt vattendrag, som bör skyddas i enlighet med miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

Den omgivande skogsmiljön hyser skyddsvärda arter av svampar, lavar och insekter. Flera av dessa finns upptagna på ArtDatabankens rödlista från år 2010, till exempel gränsticka, *Phellinus nigrolimitatus*, (NT), grangråticka, *Boletopsis leucomelaena* (VU), och hållav, *Menegazzia terebrata* (VU).

Bland övriga skyddsvärda arter i området kan nämnas spetsfläckad trollslända, *Libellula fulva*. Övre Uringeån är den lokal där arten först upptäcktes i Svealand, och det är fortfarande en av dess få kända förekomstlokaler i Stockholms län. ArtDatabankens rödlistekommitté valde dock, tack vare att den påträffats på fler platser sedan 2005, att enligt de internationellt vedertagna reglerna för rödlistning klassa spetsfläckad trollslända som "Livskraftig" (LC) i 2010 års Rödlista. Arten har dock en fortsatt begränsad utbredning i Sverige, med få förekomster, och är fortfarande att betrakta som skyddsvärd och regionalt sällsynt.

Övre Uringeån har även varit känd som en lokal för flodkräfta, *Astacus astacus*, (CR) (Lst Rapport 2005:24 Flodkräftan i Stockholms län). Men vid senaste kräftprovfiske i Stora och Lilla Skogssjöarna fångades endast signalkräfter. Eftersom signalkräftan är bärare av kräftpest är det stor risk för spridning av sjukdomen och utdöende av flodkräftan även i Uringeån (Naturvärden i Kagghamraån, 2010, Länsstyrelsen i Stockholms län).

Många andra arter som förekommer här är också beroende av stabilitet, lång skoglig kontinuitet och/eller speciella hydrologiska förhållanden, bland annat skärmstarr, dvärghäxört, knärot, rostfläck, korktaggsvampar, kornig nållav

och havstulpanlav. De signalerar att förutsättningarna för att fler organismer som är hotade av modernt skogsbruk och annan verksamhet kan trivas i denna relativt orörda livsmiljö.

En utförligare beskrivning av området finns i skötselplanens beskrivningsdel.

Ärendets historik

Områdets naturvärden uppmärksammades i utredningen inför Botkyrka kommuns handlingsprogram för skogsvårdsfrågor från 1992. Inom ramen för Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering avgränsades 1997 ett antal närliggande eller sammanhängande nyckelbiotoper. Området ingår också i Länsstyrelsens program för skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen som presenteras i rapport 2003:20 "Aldrig långt till naturen". Överläggningar med markägarna om att bilda naturreservat inleddes 2006 för att teckna avtal om markköp, intrångsersättning och förvärvande av ersättningsmark. Naturreservatsförslaget har sänts för samråd till markägare, Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Kompletteringar har gjorts med stöd av dessa samråd. På grund av Stockholms stads försäljning av de i reservatsförslaget ingående tidigare fastighetsskiftena av Iselsta 1:2 och 1:3 avstannade reservatsbildningsprocessen under 2008-2010. Förhandlingar och samråd återupptogs 2011 och har fortsatt under 2012 med remissförfarande inför reservatsbeslutet. Förhandlingarna med markägarna har fortsatt under 2013.

Remissinstansernas svar med kommunens kommentarer

Botkyrka kommun har i enlighet med 24-25 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) skickat förslaget till naturreservat på remiss till berörda sakägare och myndigheter.

Länsstyrelsen i Stockholms län, enheten för naturvård, ställer sig positiv till att Botkyrka kommun bildar naturreservatet och tillstyrker det remitterade förslaget.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har framfört att områdets huvudsakliga geovetenskapliga värden är Uringeåns meandrande ravinbildning, samt att dess koppling till den närliggande isälvsavlagringen Pålamalm bör nämnas. Detta har införts i beskrivningen av de geovetenskapliga värdena.

Naturskyddsföreningens Botkyrka-Salem-krets och Grödinge hembygdsförening stöder också reservatets bildande. Grödinge hembygdsförening framför att även bävern är skyddsvärd medan jakt borde företas på mink. Bävern har under de senaste decennierna ökat mycket kraftigt i landet, inte minst i Stockholms län och Botkyrka kommun. Den finns för närvarande i de flesta av kommunens sjöar och vattendrag. Bävern kan därför idag betraktas som

ett normalt inslag i kommunens fauna. Jaktfrågor regleras inte heller i detta beslut.

Markägaren av Iselsta 1:5 har framfört önskan om att kunna återuppföra den bro som tidigare fanns över Uringeån i reservatets sydvästra del, för att norrifrån kunna ansluta till bruksvägen söder om Uringeån. Genom att undanta uppförande av ny bro över Uringeån i Iselsta 1:5 från reservatsföreskrifternas förbud, vill kommunen göra byggandet av en sådan bro möjlig för markägaren. Kommunens inställning till en sådan bro är positiv, under förutsättning att den inte äventyrar några av de naturvärden som naturreservatet syftar till att skydda (se föreskrift D d).

Markägare av Råby 1:75 har framfört önskemål om att återuppta en tidigare bruksväg genom skogen till ladan strax öster om reservatets nordspets. Kommunen ser positivt på att markägaren disponerar över och underhåller ladan som ligger strax utanför reservatet. Att åter anlägga och underhålla den tidigare bruksvägen genom skogspartiet fram till ladan, bedömer kommunen inte skulle medföra en alltför stor negativ påverkan på naturvärdena. En förutsättning är dock att den omgivande skogsmarken, som Skogsstyrelsen tidigare avgränsat som nyckelbiotop och naturvärdesobjekt, med naturvärden som reservatet syftar att skydda, inte skadas. (se föreskrift D c)

Markägarna av Iselsta 1:4 har haft flera synpunkter och yrkanden avseende det remitterade reservatsförslaget. Dessa har bland annat berört naturreservatets avgränsning. Utifrån ett avgränsningsförslag daterat 2013-03-20 från dessa markägare har vi justerat reservatsgränsen och nått en överenskomst beträffande gränslinjen daterad 2013-05-03 (se bilaga 1). Det nya gränsförslaget har sedan kommunicerats till Länsstyrelsen. Beslutsdokumentet har också ändrats så att tillstånd inte krävs för orienteringstävling. Förslag på placering av parkeringsplats har tagits bort för att undvika missförstånd. I beslutet klargörs också att markägarna får nyttja och underhålla de på reservatskartan angivna bruksvägarna i reservatet, för att kunna bruka omgivande skiften. Bruksvägarna är inritade på kartan i bilaga 1. En utredning av den spetsfläckiga trollsländans betydelse har gjorts och klargjorts i beslutstexten.

Kommunens bedömning

Områdets naturvärden är i första hand knutna till sumpskogarna och de äldre skogsmiljöerna, den höga luftfuktigheten och långa trädkontinuiteten samt de geologiska värdena. Av stor betydelse är områdets läge i anslutning till Lilla Skogssjöns mynning och Uringeåns övre del, samt den strandnära sumpskogen Svartkällsskogen, som också ingår i reservatet. Den äldre skogen med

mer eller mindre lövinslag på de högre delarna i söder och nordväst bidrar till områdets variation. Området är genom sina värdekärnor och utvecklingsmöjligheter värt att skyddas från produktionsskogsbruk.

Större delen av värdekärnorna är av Skogsstyrelsen avgränsade som nyckelbiotoper av olika biototyp. Särskilt i värdekärnorna förekommer skyddsvärda strukturer som gamla träd, död ved i form av lågor och torrträd, naturligt meandrande vattendrag, ravin, sockelbildningar och översvämmande skog. Sådana miljöer fragmenteras och försvinner alltmer genom dagens effektiviserade produktionsskogsbruk.

Mellan värdekärnorna ligger utvecklingsområden av olika slag. Genom att knyta samman nyckelbiotoperna i ett naturreservat kan fler strukturer (död ved, gamla grova träd, naturlig luckbildning och succession) bildas även i de mellanliggande delarna. Detta skulle bidra till en högre biologisk mångfald och större populationer av skyddsvärda arter. Området kan på så sätt utvecklas till ett större naturskogsområde som omger övre delen av Uringeån.

Skyddsvärda observerade arter i området är i första hand följande, de flesta rödlistade (enligt ArtDatabankens rödlista 2010):

- grangräticka, *Boletopsis leucomelaena* (VU)
- gränsticka, *Phellinus nigrolimitatus* (NT)
- hålllav, *Menegazzia terebrata* (VU)
- stor aspticka, *Phellinus populicola* (NT)
- spetsfläckad trollslända, *Libellula fulva*
- veckticka, *Antrodia pulvinascens* (NT)

Dessa värden riskerar att skadas av produktionsskogsbruk. För att skydda och utveckla dem långsiktigt anser Botkyrka kommun att ett naturreservat bör bildas.

Hushållning med mark- och vattenområden

Uringeån vars övre del rinner genom det föreslagna reservatet ingår i Kaggamraåns område av riksintresse för naturvården. I Hanvedens område av riksintresse för friluftslivet (Ågesta-Lida-Riksten) ingår det föreslagna naturreservatets nordöstra del. Områden som är av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön (3 kap. 6 § miljöbalken).

Kommunen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området även i övrigt är förenligt med hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens kapitel 3.

Strandskydd

Runt Lilla Skogssjön råder utökat strandskydd på 300 meter från strandlinjen (7 kap. 14 § miljöbalken), och utmed Uringeån är strandskyddet 100 meter på vardera sida om ån.

Förenlighet med planer

Kommunen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med gällande översiktsplan för Botkyrka kommun antagen i oktober 2002 samt med översiktsplanens aktualitetsförklaring antagen i maj 2006. I Botkyrkas gröna värden, Naturvårdsprogram för Botkyrka kommun, antaget av kommunfullmäktige 2010 är större delen av området klassat som naturvärdesområde klass 2, vilket innebär av regionalt intresse. Bildandet av Svartkällsskogens naturreservat är också upptaget i programmets åtgärdsprogram för 2011-2015, med bedömt behov 1, det vill säga högsta behovsklass. Samrådsförslaget från april 2013 för Botkyrkas nya översiktsplan hänvisar till naturvårdsprogrammet Botkyrkas gröna värden för mål och strategier för kommunens arbete med naturvård.

Intresseprövning

Det hör till de allmänna intressena att bevara områdets naturvärden, vilka utgörs främst av de särskilt känsliga livsmiljöerna samt de krävande och skyddsvärda arter som lever där. Naturvärdena beskrivs ovan under "Beskrivning av områdets naturvärden" och "Kommunens bedömning". Området är unikt för Botkyrka kommun. Det har även pedagogiska värden och möjlighet till rika naturupplevelser. Större delen av området ingår också i de av naturvårdsverket utpekade områdena av riksintresse för naturvården och för friluftslivet. Genom produktionsskogsbruk skulle stora delar av områdets natur- och upplevelsevärden fragmenteras och försvinna.

Kommunen finner, vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, att det för att skydda och bevara ovan beskrivna natur- och upplevelsevärden, finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat, att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för bevarandet av områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl skogsbruk som exploateringsföretag.

Miljökvalitetsmål

Kommunen bedömer att reservatet är förenligt med regeringens miljökvalitetsmål. Reservatsbildningen bidrar till att uppfylla miljömålet *Levande skogar*, genom att cirka 41 hektar produktiv skogsmark undantas från skogsproduktion och får ett långsiktigt skydd enligt miljöbalken, samt att mängden död ved i skogen tillåts öka under naturliga processer. Reservatsbildningen bidrar också till miljömålet *Myllrande våtmarker*, genom att sumpskogs- och

övriga våtmarkspartier i reservatet helt skyddas från dräneringsåtgärder. Slutligen bidrar reservatet till miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* genom att de geologiska processerna och livsmiljöerna i Uringeåns övre del får ett långsiktigt skydd.

Kungörelse

Beslutet kungörs i ortstidning.

Markägare underrättas även genom brev om reservatsbeslutet och datum för kungörelsens införande i ortstidning. Reservatsbeslutet med reservatsföreskrifter publiceras också på Botkyrka kommuns webbplats.

Hur man överklagar

Den som vill överklaga kommunfullmäktiges beslut ska göra det skriftligt genom besvär till länsstyrelsen. Överklagande ska sändas till kommunstyrelsen som vidarebefordrar ärendet till länsstyrelsen. Besvärshandling ska vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller dennes ombud. Den ska vara kommunstyrelsen tillhanda inom tre veckor efter kungörelse i ortstidning.

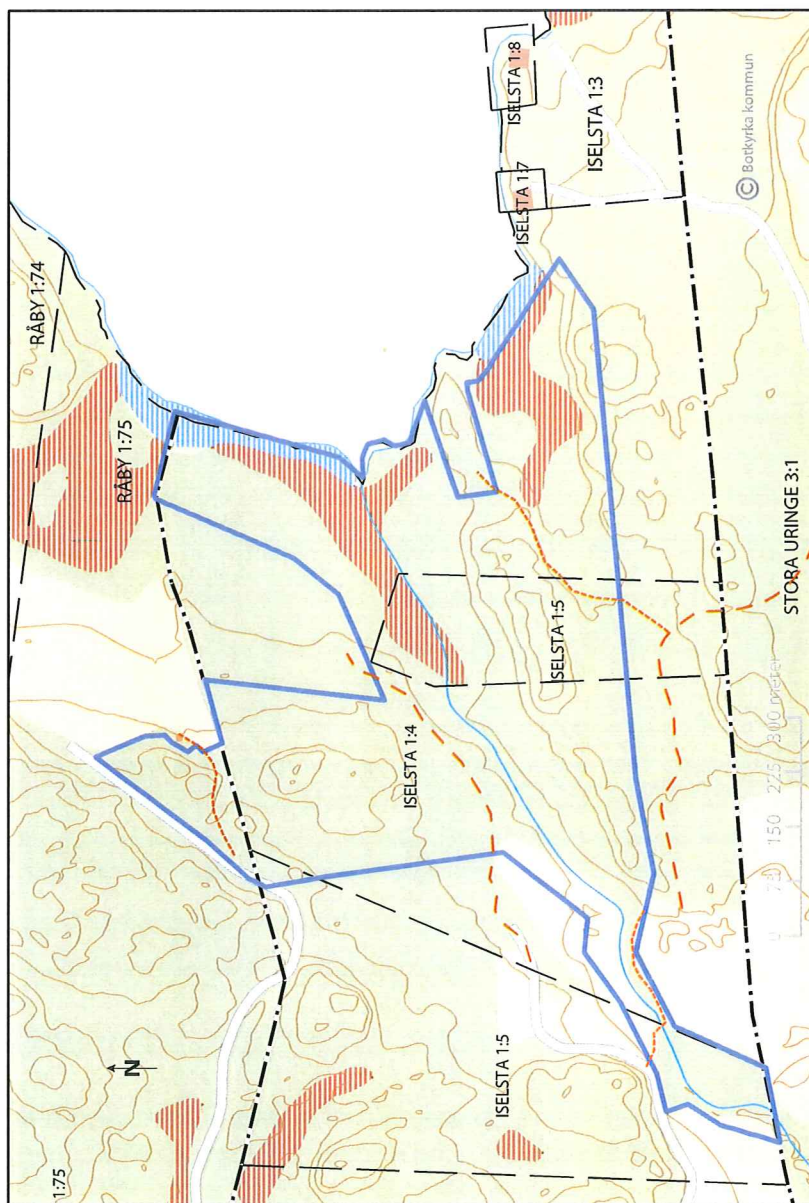
Insändes besvärshandlingen med posten ska det ske under adress:

Botkyrka kommun, Kommunstyrelsen, 147 85 Tumba.

Bilagor

1. Beslutskarta, skala 1:10 000.
2. Översiktskarta, med symbol som visar reservatets läge i Botkyrka kommun. (Symbolen har ej reservatets exakta avgränsning.)
3. Skötselplan.

Bilaga 1. Beslutskarta Svartkällskogens naturreservat

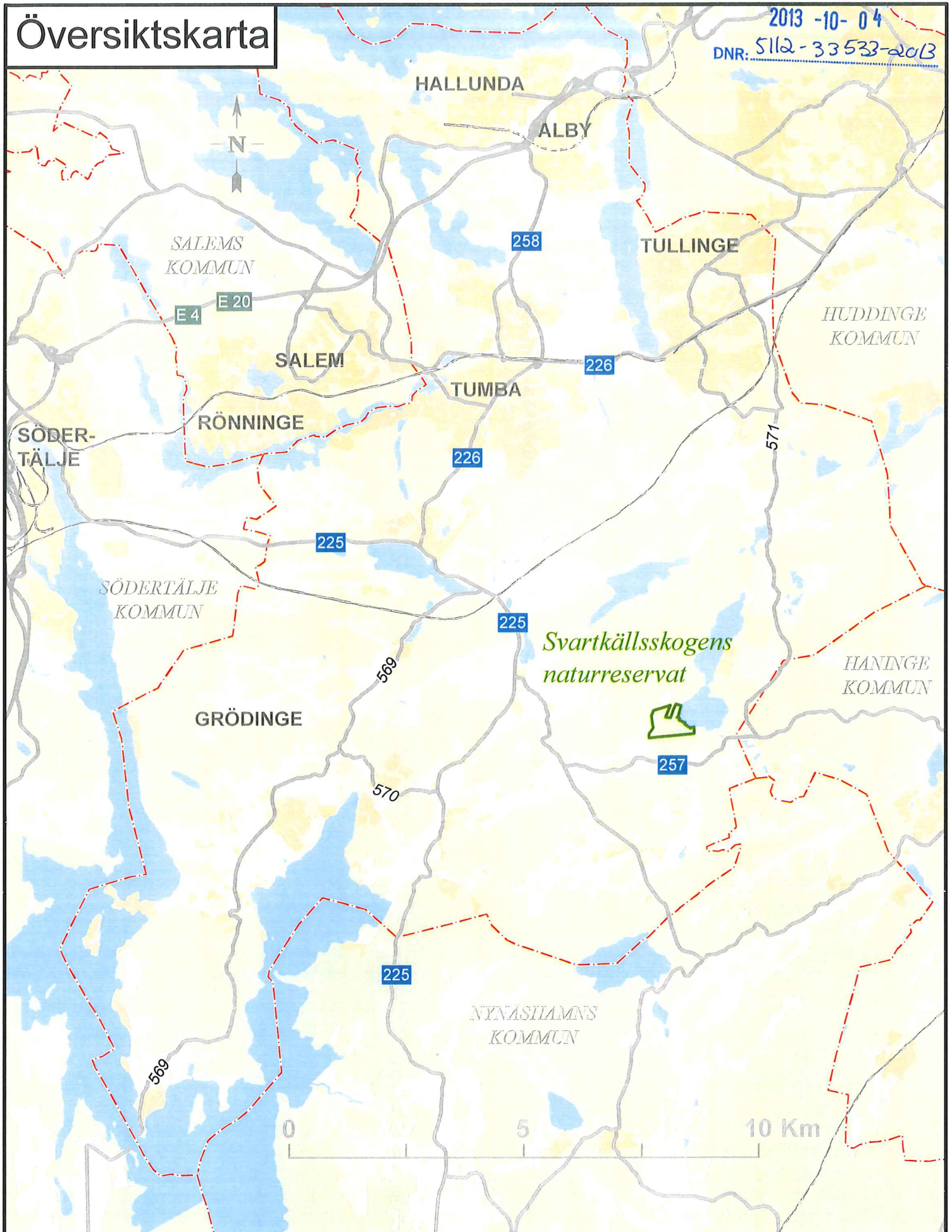
Teckenförklaring

	Svartkällskogens naturreservat 20130503
	Traktgräns
	Fastighetsgräns
	Fastighetsbeteckning
	Vattendrag
	Höjdkurvor 5 m ekv.
	Byggnad (generaliserade)
	Sankmark normal
	Sankmark svårframkomlig
	Ungefärlig sträckning av befintliga skogsbilvägar
	Ungefärlig sträckning av före detta skogsbilvägar
	Föreslagen brukningsväg med bro

Översiktskarta

2013 -10- 04

DNR: 5112-33533-2013

1(19)

2013-08-27

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

INKOM
LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

Bilaga 3 till

2013 -10- 04

Beslutsdokument för Svartkällsskogens naturreservat

DNR: 5112 - 33 533 26/3

SKÖTSELPLAN FÖR SVARTKÄLLSSKOGENS NATURRESERVAT

BOTKYRKA KOMMUN, STOCKHOLMS LÄN

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

FÖRORD

Denna skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat är indelad i en beskrivning av området samt en plan för reservatets skötsel.

Skötselplanen har utarbetats av Ekologigruppen AB, år 2007,

Projektansvarig: Johan Allmér, Kvalitetssäkring: Per Collinder,

med delfinansiering av Naturvårdsverkets LONA-bidrag

Den har sedan uppdaterats av Britta Ahlgren, Miljöenheten, Botkyrka kommun fram till juni 2013.

Skötselplanen fastställdes 2013-09-26

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

INNEHÅLL

FÖRORD	2
BESKRIVNING AV NATURRESERVATET	5
1. INLEDNING	5
1.1 Administrativa data	5
1.2 Syfte med reservatet	6
1.3 Markanvändning	6
2. OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN.....	7
2.1 Biologiska värden.....	7
2.2 Geovetenskapliga värden.....	10
2.3 Kulturhistoriska värden	10
2.4 Värden för Friluftsliv.....	10
PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL.....	11
3. ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR RESERVATETS SKÖTSEL	11
3.1 Biologiska värden.....	11
3.2 Geovetenskapliga värden.....	11
3.3 Kulturhistoriska värden	11
3.4 Värden för Friluftsliv.....	11
4. SKÖTSELOMRÅDEN.....	11
4.1 Skötselområde 1:.....	
Västlig Taiga (9010) med utvecklingsmark (28 ha).....	11
4.2 Skötselområde 2:.....	
Bäckravin (6 ha).....	13
4.3 Skötselområde 3:.....	
Sumpskog (4 ha)	14
4.4 Skötselområde 4:.....	
Uringeån, samt övriga geologiska och hydrologiska värden	14
4.5 Friluftsliv	15
5. UPPFÖLJNING	16
5.1 Uppföljning av skötselåtgärder	16
5.2 Uppföljning av bevarandemål.....	16
KÄLLFÖRTECKNING.....	18

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

BILAGOR	19
----------------------	-----------

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

1. INLEDNING

1.1 Administrativa data

Namn: Svartkällsskogen

DOS-id: 1013316

Skyddsform: Naturreservat

Län: Stockholm

Kommun: Botkyrka

Markslag: Skogsmark

Naturtyper:

Västlig Taiga (9010)^{a*} 24 ha

Skogsbevuxen myr (91D0)* 3 ha

Lövsumpskog (9080) * 1 ha

Totalt kärnområden 28 ha 74 %

Utvecklingsmark, inkl. skyddszoner 10 ha 26 %

Total areal 38 ha

^a I västlig taiga ingår följande biotyper:

- *Barrnaturskog, 8 ha*
- *Lövrík barrnaturskog, 9 ha*
- *Blandsumpskog, 1 ha*
- *Bäckravin, 6 ha*

* Naturtyperna för kärnområdena är benämnda enligt bilaga 1 av EUs habitatdirektiv, som styr det europeiska nätverket Natura 2000.

Prioriterade bevarandevärden:

Markslag Skogsmark

Naturtyper Alla inom kärnområdena, dvs Västlig taiga, Skogsbevuxen myr och Lövsumpskog

Strukturer: Död ved (lågor & torrträd), naturligt meandrande vattendrag, ravin, sockelbildning, översvämmad skog

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

Skyddsvärda arter enl. reservatsbeslut:

Grangräticka, *Boletopsis leucomelaena* (VU)

Gränsticka, *Phellinus nigrolimitatus* (NT)

Hållav, *Menegazzia terebrata* (VU)

Stor aspticka, *Phellinus populicola* (NT)

Spetsfläckad trollslända, *Libellula fulva*

Veckticka, *Antrodia pulvinascens* (NT)

Flodkräfta, *Astacus astacus*, (CR) (dock troligen redan borta från området på grund av kräftpest i Lilla Skogssjön)

1.2 Syfte med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och främja naturlig utveckling av skogsmiljöerna, myrmarkerna och de geologiska processerna runt och i Uringeåns övre del, samt den rika och känsliga floran och faunan i området.

1.3 Markanvändning

1.3.1 Nuvarande markanvändning

Området utgörs av produktiv skogsmark där skogsbruk har bedrivits. Jakt sker enligt gällande jaktlagstiftning och är förbehållen jakträttsinnehavarna.

1.3.2 Historisk markanvändning

Svartkällsskogen har varit skogsklädd mark under lång tid, åtminstone sedan början av 1900-talet enligt häradsekonomiska kartan men förmodligen betydligt längre. På karta från geometrisk avmätning från 1717 har området norr om Lilla Skogssjöns utlopp benämningen Iselsta Hage som i sydväst övergår i Iselsta Äng (Bilaga 2). I östra skogskanten som vetter mot åkermarken norr om naturreservatet står fortfarande en ängslada kvar.

Det är rimligt att anta att stora delar av skogen under 1800-talet och fram till början av 1900-talet har varit betad. Det ökar förutsättningarna för en hög biologisk mångfald. Betad skog utsätts för småskalig kontinuerlig störning vilket leder till en mer varierad skog där fler arter trivs. Ytterligare belägg för att skogen här har varit betad har dock ej hittats.

1.3.3 Planer och förordnanden

Strandskydd om 300 m råder utmed Lilla Skogssjöns stränder. Utmed Uringeån är strandskyddet 100 m på vardera sida om ån. Uringeån med omgivande zon är av Naturvårdsverket klassad som riksintresse för naturvården. En vattendom finns för Uringeån (DVA 31, VA 35/8 av 1984-05-17). De östra delarna av Svartkällsskogen är klassade som riksintresse för friluftsliv

1.3.4 Ägandeförhållanden och förvaltare

Markägare i naturreservatet är:
Iselsta 1:4, enskild

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

Iselsta 1:5, enskild

Råby 1:75, enskild

Förvaltare av reservatet är Botkyrka kommun.

2. OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN

Nyckelbiotoperna/skogsnaturtyperna i beskrivningen nedan är markerade med fet stil och en upphöjd bokstav (**xxx^x**). Bokstaven (A – H) visar respektive naturtyps läge på kartan över nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och kärnområden (bilaga 1). Om nyckelbiotopsnaturtypen har en annan benämning enligt EU-habitatdirektivets bilaga 1 anges denna benämning i efterföljande parentes, tillsammans med naturtypskoden.

2.1 Biologiska värden

Svartkällsskogen samt skogen väst/nordväst därom är tillsammans ett varierat blandskogsområde beläget syd/sydväst om Lilla Skogssjön. Uringeån som rinner igenom området ingår som reproduktions-område för den naturliga stammen av havsöring, *Salmo trutta trutta*. Uringeån är också av betydelse för Kagghamraåns vattenkvalitet.

Uringeån, kärrmarkerna, rörligt markvatten samt små källflöden bidrar till att ge området en hög luftfuktighet som gynnar många arter av mossor, lavar och svampar. De biologiska värdena är främst knutna till ett antal nyckelbiotoper som ligger spridda i området. Förutom nyckelbiotoperna utgörs kärnområdena av framför allt äldre barrblandskog men en del sumpskog förekommer också. I övrigt förekommer utvecklingsmark av olika slag som barrskog, lövrik ungskog samt hyggen. I utvecklingsmarken förekommer det ställvis äldre lövträd som asp, sälg, ek och hassel vilka utgör värdefulla element. I utvecklingsmarkerna och kärnområdenas gränsområden i väster och öster in mot naturvärdesobjektet och nyckelbiotoperna har en skogsgallring nyligen genomförts.

Nyckelbiotoper och skogsnaturtyper

Fuktpåverkade skogsmiljöer dominerar bland nyckelbiotoperna, bitvis med ett stort inslag av död ved. I den nordöstra delen, mot Lilla Skogssjön finns en **lövsumpskog^A** (9080) där många träd har tydlig sockelbildning. Dominerande trädslag är klibbal och björk men även ett visst inslag av tall och inväxande gran förekommer. Söder om lövsumpskogen ligger en äldre **tallmosse^B** (91D0, skogsbevuxen myr) bevuxen med mycket gamla och senvuxna tallar. Torrträd och lågor av tall förekommer tämligen rikligt. Utmed Uringeån som rinner igenom tallmossen växer en **blandskog^C** (9010, västlig taiga) med gran, al, björk och tall. Mot väster övergår Uringeån i en ravin bevuxen med gran, al, asp och björk, bitvis med en rik förekomst av död ved. Under vintern 2006/2007 togs hyggen upp på vardera sidan om ån i skogsområdets västra del. Hyggena går ända in till ravinkanten, ingen skyddszon är sparad vilket säkerligen påverkar nyckelbiotopen negativt. I anslutning till den södra delen av tallmossen och Uringeån ligger en **gammal grandominerad barrskog^D** (9010, västlig taiga). Biotopen utgörs delvis av en nordsluttning där död ved förekommer tämligen allmänt. I den sydöstra delen av området finns en **al- och**

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

grandominerad sumpskog^E (9010, västlig taiga) med inslag av björk. Trädsiktet är välslutet, flerskiktat och delvis olikåldrigt med en stor andel gamla träd. Död ved förekommer tämligen allmänt och ett högt vattenstånd har bidragit till en tydlig sockelbildning. Söder om sumpskogen breder en **äldre barrskog^F** (9010, västlig taiga) ut sig, varav den nordöstra delen är av tallmossekaraktär medan resterande utgörs av mer välsluten och grandominerad skog. Död ved i form av granlågor förekommer allmänt.

I områdets västra del finns ett par nyckelbiotoper med barrskog av mer frisk typ. Längst upp i nordväst ligger en **grandominerad barrskog^G** (9010, västlig taiga) i anslutning till ett berg. Den norra delen är delvis sumpskogsartad med ett fukttrög längs med berget. Utmed berget i den södra delen förekommer det allmänt med gammal asp, varav många är rötangripna. Död ved förekommer tämligen rikligt i objektet. Enstaka gamla, och grova tallar med pansarbark förekommer också. På bergets västra del ansluter ett naturvärdesobjekt vilket utgörs av äldre barrblandskog med ett stort lövinslag. Söder om Uringeån, i den sydvästra delen av området finns en **gammal barrskog^H** (9010, västlig taiga) utmed en nordsluttning. Området angränsar i norr till det nyupptagna hygget intill Uringeån. Trädsiktet domineras av gammal grov gran med inslag av gammal grov tall och enstaka triviallövnträd. Död ved förekommer sparsamt. I väster, norr om Uringeån, ligger en med löv, främst björk, asp och al, samt gran, igenväxande inäga. Här finns douglasgran planterad. Området erbjuder ljusa luckor nära Uringeån som kan gynna den spetsfläckade trollsländan.

Uringeån

Uringeån, eller Uringebäcken, är en gren i Kagghamraåns vattensystem. Det är en unik miljö i Stockholms län och är av Naturvårdsverket också klassad som Riksidresse för naturvården för både de biologiska och geomorfologiska värdena. Kagghamraåns vattensystem är även utpekad som ett särskilt värdefullt vattendrag, som bör skyddas i enlighet med miljömålet Levande sjöar och vattendrag. Vattendraget har en skyddsvärd fiskfauna och är den i särklass största producenten av havöringssmolt i länet. Förutom havsvandrande öring och övriga normalt förekommande fiskarter hyser vattensystemet rikligt med stensimpa samt bäck- och flodnejonöga. Uringeån är också den gren som har bäst vattenkvalitet genom att vara minst belastad av närsalter och bidrar därmed till att höja vattenkvaliteten i huvudfårans nedre lopp.

Inom Svartkällsskogens reservatsområde förekommer endast glest med havsvandrande öring eftersom vattendraget här är förhållandevis flackt. Stora leköringar har emellertid påträffats i Skogssjöarna och även i den lilla bäck som sammanbinder dessa och har alltså vandrat upp genom Uringeån. Även den lilla bottenlevande fisken nissöga har påträffats i Skogssjöarna vid fiskinventering med handnot (Södertörnsekologerna 2002). Sannolikt förekommer den också i Lilla Skogssjöns mynningsområde och ner i reservatet. Se mer om Uringeåns skyddsvärda arter nedan.

Rödlistade och andra skyddsvärda arter

I området förekommer ett antal arter som finns upptagna på ArtDatabankens rödlista från 2010. Rödlistan klassificerar arterna i följande hotkategorier:

- nära hotad (nearly threatened, NT)

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

- sårbar (vulnerable, VU)
- starkt hotad (endangered, EN)
- akut hotad (critically endangered, CR)
- nationellt utdöd (regionally extinct, RE)

Rödlistade naturskogsarter

Att området till större delen utgörs av äldre skogar av naturskogskaraktär återspeglas i fynden av rödlistade arter. Vedlevande svampar som gränsticka, *Phellinus nigrolimitatus* (NT), stor aspticka, *Phellinus populicola* (NT), samt veckticka, *Antrodia pulvinascens* (NT) är alla arter som man kan förväntas hitta i områden rika på död ved och gamla träd. Dessa arter är mycket bra indikatorer på värdefulla skogsmiljöer. Gränstickan visar på gamla granskogar med långvarig kontinuitet av död ved. Stor aspticka är bunden till levande gammal asp och vecktickan är beroende av asplågor. Grangråticka, *Boletopsis leucomelaena* (VU), är en marklevande svamp som förekommer i gamla granskogar på sandig, grusig eller kalkrik mark. På lokaler med grangråticka förekommer som regel en rad ovanliga och rödlistade arter av marklevande svampar. Hållav, *Menegazzia terebrata* (VU), förekommer med flera lavbålar på al i den gamla al-gransumpskogen. Hållav kräver mycket hög och jämn luftfuktighet för att trivas.

Skyddsvärda arter knutna till Uringeån

Förutom de rödlistade skogsarterna förekommer i området flera skyddsvärda arter som är knutna till Uringeån. En mycket ovanlig trollslända, spetsfläckad trollslända, *Libellula fulva*, lever vid Uringeån, alldeles nedanför Lilla Skogssjöns utlopp. Trollsländan hittades första gången 1997 vid Uringeån och har sedan återfunnits årligen. Arten är mycket sparsamt förekommande i Sverige. Fram till senare hälften av 2000-talets första decennium var populationen i Emån, Småland, ansedd som den enda livskraftiga populationen i landet. Nyligen har arten glädjande nog observerats på flera lokaler i sydöstra Sverige och är därför sedan 2010 inte längre klassade som rödlistad. Den är dock fortfarande att betrakta som sällsynt och skyddsvärd. Artens adulter är beroende av solbelysta luckor nära vattendraget och över vattenytan med vass eller andra lämpliga strån/kvistar att sitta på.

I den del av Uringeån som ingår i reservatet förekommer med största sannolikhet också flodnejonöga, *Lampetra fluviatilis*, bäcknejonöga, *Lampetra planeri*, stensimpa, *Cottus gobio*, och nissöga, *Cobitis taeni*. Stensimpa och nissöga är inte rödlistade men finns upptagna på Natura 2000-listan över särskilt värdefulla arter enligt bilaga 2 till EUs habitat-direktiv.

Övre Uringeån har även varit känd som en lokal för flodkräfta, *Astacus astacus*, (CR) (Lst Rapport 2005:24, Flodkräftan i Stockholms län). Men vid senaste kräftprovfiske i Stora och Lilla Skogssjöarna 2008 fångades endast signalkräftor. Eftersom signalkräftan är bärare av kräftpest, visar detta på stor risk för utdöende av flodkräftan även i Uringeån (Naturvärden i Kagghamraån, 2010, Länsstyrelsen i Stockholms län).

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

2.2 Geovetenskapliga värden

Berggrunden i Svartkällsskogen utgörs av gnejser, dessa framträder som höjdryggar på ett par ställen i området. De lösa jordarterna domineras av finsand (grovm) men det förekommer även mindre partier av silt (finmo) norr om Uringeån samt moräner i områdets södra del.

De geologiska bevarandevärdena är främst knutna till Uringeåns ravinbildning och dess koppling till isälvsavlagringen Pålamalm samt till områdets hydrologi.

Uringeån som rinner genom området är ett naturligt, meandrande vattendrag som i den västra delen bildar en ravin. De erosionskänsliga jordarter, som Uringeån skurit sig ner i, har till stor del avsatts i samband med bildandet av Pålamalm eller genom omlagring av sediment från Pålamalm i samband med att området stigit upp ur havet och svallats av vågorna. Erosionskänsliga jordarter med tillhörande raviner förekommer ibland intill större isälvsavlagringar och ravinbildningen vid Uringeån är ett typiskt exempel på det.

I sänkorna mot Lilla Skogssjön förekommer kärrmarker, delvis med källstråk. Sumpskogen i söder utgörs till stor del av översilningsmark. Sammantaget bidrar dessa kärrmarker, ån samt sjön, till att områdets östra del har en mycket hög och jämn luftfuktighet och därmed ett gynnsamt lokalklimat för de beskrivna biologiska värdena.

2.3 Kulturhistoriska värden

Strax norr och väster om reservatets sydvästra del har man gjort flera fynd av lösa och fasta fornlämningar. Här har man i åkermarken funnit olika stenverktyg och spår av verktygsframställning i grönsten, sandsten och kvarts. Dessa fynd visar att människor bott i området redan under äldre stenålder för cirka 7-8000 år sedan. Då låg havsytan vid dagens 50-metersnivå och Uringeån var en smal havsvik. Den sydligaste delen av ett av fornminnesområdena (RAÄ-nummer Grödinge 570:1) ligger i kanten av naturreservatet.

Andra kulturhistoriska lämningar i form av kolbottnar finns i området. Flera sådana är dokumenterade ca 50 meter norr om skogsvägen alldeles utanför den västra reservatsgränsen (RAÄ-nummer Grödinge 457:1 och 2). Här finns även ett område med stensättningar av okänt ursprung.

Fastighetsindelningen är historiskt intressant och visar hur byarna och gårdarna nere i dalen västerut har delat upp skogsmarken mellan sig.

2.4 Värden för Friluftsliv

Svartkällsskogen ligger så att området kan nås söderifrån till fots från väg 257 via små skogsbilvägar. De östra delarna av området är klassade som riksintresse för friluftsliv.

PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL

3. ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR RESERVATETS SKÖTSEL

3.1 Biologiska värden

Naturvärdena för respektive naturtyp ska bibehållas eller förstärkas. Andelen naturskogsartade bestånd ska med tiden öka för att säkerställa detta.

3.2 Geovetenskapliga värden

Hydrologin ska inte påverkas av annat än i området naturligt förekommande processer, med undantag för hålldammen vid Lilla Skogssjöns utlopp som utjämnar vattenföringen i Uringeån.

3.3 Kulturhistoriska värden

Inga skötsel mål är föreslagna.

3.4 Värden för Friluftsliv

Det bör finnas möjlighet till parkering av ett mindre antal fordon för att underlätta tillgängligheten till reservatet. Frågan om parkering bör utredas ytterligare. Naturreservatets gränser ska vara tydligt markerade. Informationsskyltar med beskrivning av reservatet ska finnas vid entréer till reservatet.

4. SKÖTSELOMRÅDEN

Skötselområdena har, där så har varit möjligt, delats in efter naturtyper enligt bilaga 1 av EUs habitatdirektiv, som styr det europeiska nätverket Natura 2000. Dessa baseras på de nyckelbiotoper som förekommer inom Svartkällsskogen. Naturtyperna och skötselområdena framgår av kartan i Bilaga 3. Förslag på parkeringsplats samt placering av informationsskyltar framgår av kartan i Bilaga 4.

4.1 Skötselområde 1:

Västlig Taiga (9010) med utvecklingsmark (28 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av taigaundergrupperna barrnaturskog, lövrik barrnaturskog samt blandsumpskog. Trädsiktet utgörs främst av gran men

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

klibbal, asp och björk förekommer ställvis rikligt. Även inslag av tall förekommer och ett visst inslag av äldre lövträd som asp, sälg, ek och hassel, framför allt i anslutning till bergsbranterna. Det förekommer rikligt med död ved av både gran och lövved i vissa delar. Uringeån rinner genom området, den och dess bäckravin utgör egna skötselområden (se nedan 4.2 Bäckravin och 4.4 Uringeån, samt övriga geologiska och hydrologiska värden). Delar av skötselområdet utgörs av en blandsumpskog med rörligt markvatten. I skötselområdet ingår även en stor del utvecklingsmark som i dag består av äldre delvis gallrad skog, ungskog samt hyggen med stort lövinslag.

Bevarandemål

- Arealen naturskogartade bestånd ska uppgå till minst 20 ha inom 30 år, inklusive mogen skog på utvecklingsmark.
- Andelen lövinslag bibehålls eller ökar.
- Rödlistade arter samt andra skyddsvärda arter som till exempel gränsticka (NT), grangråticka (VU), hållav (VU), stor aspticka (NT), veckticka (NT), dvärghäxört, grön sköldmossa och havstulpanlav ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.
- Mängden död ved i olika nedbrytningsstadier ska successivt öka och inom 30 år vara 20 m³/ha i de områden som idag är nyckelbiotoper.

Skötselåtgärder

Skötselområdet lämnas för fri utveckling undantaget vegetationstypen lövrik barrnaturskog samt ett mindre centralt beläget bergsparti där mindre ingrepp kan bli aktuella (se preciseringar under delområden). Den yngre skogen blir vid fri utveckling ofta mycket tät för att efterhand glesna genom självgallring och efter 4 – 6 decennier utvecklas till en naturskog med friluftskvaliteter. För att gynna lövinslaget och upplevelsevärdena kan viss luckgallring utföras vid behov. Luckor bör också hållas öppna eller skapas nära Uringeån för att gynna den spetsfläckade trollsländan. Detta gäller särskilt i den igenväxande inägan i väster, norr om Uringeån.

Skötsel av delområden.

1a. För vegetationstypen lövrik barrnaturskog ska det stora lövinslaget säkerställas på sikt, dels inom nyckelbiotoperna, dels inom utvecklingsområdet. Detta sker lämpligen genom att skapa luckighet i granbestånden där det redan förekommer löv. När så sker kan man ringbarka eller banka hårt på barken med en slägga. Det senare ska ske vintertid när barken på träden är frysta. Det ger en mer naturlig föråldring åt granarna. Alternativt kan granarna sågas ner och lämnas hela. Alla torrträd och lågor ska lämnas hela för naturlig nedbrytning i området.

1b. Delområdet är en i reservatets södra del centralt belägen bergsrygg med inslag av senvuxna lövträd, däribland ek och gammal hassel. Här ska de senvuxna lövträden gynnas. Detta sker genom att hålla prioriterade lövträd fria från sly och gran.

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

4.2 Skötselområde 2:

Bäckravin (6 ha)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av en blandskog med gran, al, björk och tall på båda sidor om Uringeåns lopp genom reservatet. Mot väster övergår området i en ravin bevuxen med gran, klibbal, asp och björk, ställvis med en rik förekomst av död ved. Längst i väster fram till reservatsgränsen är den träd- och buskbevuxna ravinen omgiven av åkermark. Här dominerar klibbalen alltmer.

Bevarandemål

- Arealen naturskogsartad bäckravin på 6 ha bibehålls.
- Andelen lövinslag bibehålls.
- Större delen av Uringeåns vattenyta är skuggad. Där ravinen gränsar till åkermark ska det finnas en skuggande och näringsupptagande lövträds- och buskzon på minst 10 meter från ravinkanten, eller minst fram till reservatsgränsen där den går närmare ravinkanten än 10 meter. I träd- och buskzonen ska dock luckor finnas, som släpper in solljus till mindre delar av vattenytan och på lämpliga viloplatser nära vattnet för den spetsfläckade trollsländan.
- Skyddsvärda arter som till exempel desmeknopp, skärmstarr, gammelgranlav, och vedticka ska finnas kvar och ha ett gynnsamt tillstånd.
- Mängden död ved ska successivt öka och inom 30 år vara 20 m³/ha.

Skötselåtgärder

Skötselområdet lämnas för fri utveckling undantaget att det stora lövinslaget ska bibehållas samt att luckor, som gynnar bland annat den spetsfläckade trollsländan, skapas vid behov. Detta medför att vissa skötselåtgärder kan komma att bli aktuella framöver om inte lövinslaget och viss luckighet bibehålls genom naturliga processer. De skötselåtgärder som kan komma ifråga är urgallring av gran eller av enstaka andra lämpliga träd för att skapa luckor i skötselområdet. När så sker kan man ringbarka eller banka hårt på barken med en slägga. Det senare ska ske vintertid när barken på träden är frysta. Det ger en mer naturligt föråldring åt träden. Alternativt kan de sågas ner och lämnas hela. Alla stående eller liggande torrträd av ska lämnas hela för naturlig nedbrytning i området.

Där bäckravinen löper genom åkermark ska den till större delen skuggas av lövträd och buskar, dock med enstaka öppningar (se ovan). Om den naturliga utvecklingen bedöms vara otillräcklig för att skugga och hindra näringsläckage kan plantering av lövträd som al, salix och olika ädla lövträd ske. Plantorna bör vara av närbelägen proveniens.

För de geologiska, hydrologiska och limniska värdena se skötselområde 4.4.

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

4.3 Skötselområde 3:

Sumpskog (4 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av naturtyperna lövsumpskog (9080) och skogsbevuxen myr (91D0). Dessa är belägna i Svartkällsskogens nordöstra och sydöstra del, utmed Lilla Skogssjön.

Lövsumpskogens trädskikt utgörs huvudsakligen av glasbjörk och klibbal, men även gran och tall förekommer. Beståndet är välslutet och flerskiktat, bitvis med en tydlig sockelbildning. Död ved förekommer tämligen rikligt, främst som torrträd och högstubbar. Området avgränsas mot väster av ett gammalt hygge och mot söder av en skogsbevuxen myr som utgörs av en tallmosse.

Tallmossen (ca 2,5 ha) är bevuxen med mycket gamla och senvuxna tallar. Torrakor och lågor av tall uppträder allmänt. Uringeån rinner genom tallmossen, utmed ån är lövinslaget relativt stort (zonen närmast ån ingår i Skötselområde 2: Bäckravin, se 4.2). En mindre tallmosse (ca 0,5 ha), som också hör till Skötselområde 3, ligger i reservatets sydöstra del utmed Lilla Skogssjön söder om den al- och grandominerade sumpskogen.

Bevarandemål

- Arealen av naturtyperna lövsumpskog (9080), 1 ha och skogsbevuxen myr (91D0), 2,5 + 0,5 ha bibehålls.
- Skyddsvärda arter som till exempel kattfotslav, glansfläck, långfliksmossa samt talticka (NT) ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.
- Mängden död ved ska successivt öka och inom 30 år vara 10 m³/ha i skötselområdet.
- Lövsumpskogen ska årligen översvämmas så att sockelbildning främjas.

Skötselåtgärder

Skötselområdet lämnas för fri utveckling.

4.4 Skötselområde 4:

Uringeån, samt övriga geologiska och hydrologiska värden

(Det är inte relevant att ange areal för dessa skötslelement.)

Beskrivning

De geologiska bevarandevärdena i Svartkällsskogen är till stor del knutna till områdets hydrologi. Uringeån som rinner genom området är ett naturligt, meandrande vattendrag som i den västra delen av reservatet bildar en ravin. En Vattendom av 1984-05-17 (DVA 31, VA 35/8) reglerar den i fiskevårdande syfte anlagda hålldamm 75 m nedströms Lilla Skogssjöns utlopp. Syftet med dammen är att förbättra livsvillkoren för Kagghamraåns värdefulla bestånd av

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

havsöring, *Salmo trutta trutta*, genom att utjämna vattenföringen under längre torrperioder då bäcken blir så gott som torrlagd.

I sänkorna mot Lilla Skogssjön förekommer kärrmarker, delvis med källstråk. Sumpskogen i söder utgörs till stor del av översilningsmark. Sammantaget bidrar dessa kärrmarker, tillsammans med ån samt sjön till att reservatets östra del har en mycket hög och jämn luftfuktighet och därmed ett gynnsamt lokalklimat för de biologiska värdena.

Bevarandemål

- Hydrologin i reservatet ska inte påverkas av annat än i reservatet naturligt förekommande processer, med undantag för hålldammen vid Lilla Skogssjöns utlopp som utjämnar vattenföringen i Uringeån och andra biotopförbättrande åtgärder för de skyddsvärda arterna.
- Uringeån är vattenfylld under hela året.
- Skyddsvärda arter som till exempel spetsfläckad trollslända, *Libellula fulva*, den naturliga stammen av havsöring, *Salmo trutta trutta*, samt flodkräfta, *Astacus astacus* (CR), i det fall den ej drabbats av kräftpest, ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.
- De gynnsamma livsmiljöerna för uppvandring, lek och uppväxt av havsöring ska bevaras.

Skötselåtgärder

Buffertzoner har inkluderats i reservatet för att säkerställa att reservatets hydrologi inte kan komma att påverkas i någon större utsträckning av aktiviteter utanför reservatet. Regelbunden tillsyn av dämnet vid Lilla Skogssjöns utlopp ska ske för att säkra att det fyller den funktion som Vattendomen föreskriver. Vid behov ska dämnet repareras eller bytas ut.

Biotopvårdande åtgärder kan utföras som förbättrar förutsättningarna för reproduktion för bottenfauna, spetsfläckad trollslända, flodkräfta och andra skyddsvärda arter av till exempel fiskar.

Åtgärderna ska utföras så att skador på mark och vegetation undviks. Det ska ske i samråd med ansvarig för tillsyn av naturreservat i kommunen.

4.5 Friluftsliv

Beskrivning

Området har kvalitéer lämpade för naturupplevelser, självstudier och utbildning. De östra delarna av Svartkällsskogen är klassade som riksintresse för friluftslivet.

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

Bevarandemål

- Reservatets gränser ska vara tydligt markerade.
- Väl underhållna informationstavlor som beskriver reservatets natur-, kultur- och geovetenskapliga värden samt ordningsföreskrifter ska finnas vid reservatsgränsen vid lämpliga entréer till reservatet..
- En mindre spång över Uringeån ska finnas på lämplig plats i reservatets centrala del.

Skötselåtgärder

Informationsskyltar ska finnas nära reservatsgränserna vid naturliga entréer till reservatet. (Se Bilaga 4.) En mindre spång bör anläggas över Uringeån i reservatets centrala del.

Markägaren av Iselsta 1:5 har framfört önskan att kunna återuppföra den bro som tidigare fanns över Uringeån i reservatets sydvästra del, för att norrifrån kunna ansluta till brukningsvägen söder om Uringeån. Genom att göra ett undantag från reservatets föreskrifter för uppförandet av ny bro över Uringeån i Iselsta 1:5, vill kommunen göra byggandet av en sådan bro möjlig för markägaren. Kommunens inställning till en sådan bro är positiv, under förutsättning att anläggandet får en sådan utformning att den inte äventyrar några av de naturvärden som naturreservatet syftar till att skydda (se föreskrift D d).

5. UPPFÖLJNING

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Botkyrka kommun ansvarar för skötselåtgärderna samt dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

I framtiden kan det vid förändrade förhållanden bli aktuellt att utföra ytterligare skötselåtgärder om det visar sig att de fastställda bevarandemålen inte uppfylls eller bibehålls. I så fall kan det också bli nödvändigt att uppdatera skötselplanen.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Samtliga bevarandemål ska följas upp. Botkyrka kommun ansvarar för uppföljning av bevarandemålen.

Alla naturreservat bör följas upp enligt metodiken i Naturvårdsverkets rapporter med metoder för uppföljning och övervakning av Natura 2000, "Natura 2000 Art- och naturtypsvisa vägledningar". Här följer generella instruktioner om hur målen bör följas upp.

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

Uppföljning av bevarandemål

- Arealer mäts lämpligen in med GPS i fält och stäms av med lämpligt GIS program.
- Andelen lövinslag skattas i fält per hektar och jämförs med basnivåerna. I bevarandemålen för denna skötselplan har lövinslaget inte preciserats då det inte finns några basvärden att utgå ifrån. Antingen anges det som en procentuell andel eller så anges det som antal lövträd per hektar.
- För uppföljning av rödlistade och skyddsvärda arter inom skötselområdet Västlig Taiga (9010) föreslår vi följande arter: grangråticka, gränsticka, havstulpanlav, hållav och stor aspticka. Samtliga av dessa arter är utmärkta indikatorer på förekomst av strukturer som gynnar många andra arter.
- För uppföljning av översvämningsområden i lövsumpskogen föreslår vi att man dokumenterar vegetationsfria ytor i sumpskogen som uppföljningsparameter. Denna parameter visar på om sockelbildning främjas.
- Mängden död ved är angivet som kubikmeter per hektar. Detta översätts lämpligen så att man kan räkna antal döda träd per hektar istället.

För att uppföljningen av bevarandemålen ska kunna ske på ett tillfredsställande vis bör en basinventering utföras för att fastställa nuläget.

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

KÄLLFÖRTECKNING

- Ahlgren, Britta, kommunbiolog i Botkyrka kommun, 2007. Fältbesök 2006-10-19 i samband med planering av naturreservatet Svartkällsskogen (kopia av karta och artlista).
- Beijer, Björn Axel. 1992. Handlingsprogram för skogsvårdsfrågor i Botkyrka kommun.
- Ekestubbe, Katarina, m.fl. 2003. Inventering av trollsländor i Stockholms län åren 2000-2001, Södetörnsekologerna, Rapport 2003:1.
- Hermansson, JanOlof. 1990. Översiktlig inventering av hotade lavar inom utvalda områden i Botkyrka kommun.
- Lundberg Stefan, Naturhistoriska Riksmuseet, medlem av ArtDatabankens rödlistekommitté, 2013. E-post korrespondens angående spetsfläckade trollsländans förekomst i Sverige och skyddsvärde-status.
- Länsstyrelsen i Stockholms län 1996. Naturkatalog för Stockholms län (remissutgåva).
- Länsstyrelsen i Stockholms län 2001. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv i Stockholms län. Rapport 2001:15.
- Länsstyrelsen i Stockholms län 2003. Aldrig långt till naturen – skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen. Rapport 2003:20.
- Länsstyrelsen i Stockholms län 2005. Flodkräftan i Stockholms län, Rapport 2005:24.
- Länsstyrelsen i Stockholms län 2010. Naturvärden i Kagghamraån.
- Naturvårdsverket 2003. Bildande och förvaltning av naturreservat.
- Skogens källa, Skogsstyrelsen, Nyckelbiotopsinventering. April 2007
- Sveriges geologiska undersökning 1968-1969. Geologiska kartbladet Stockholm SV samt beskrivning till densamma. Serie Ae nr 4.
- Riksantikvarieämbetets hemsida, www.raa.se/fornsok.

Skötselplan för Svartkällsskogens naturreservat

BILAGOR

Bilaga 1: Karta över nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och kärnområden

Bilaga 2: Karta över geometrisk avmätning av lantmätare Erik Folling år 1717 (A34-20:1)

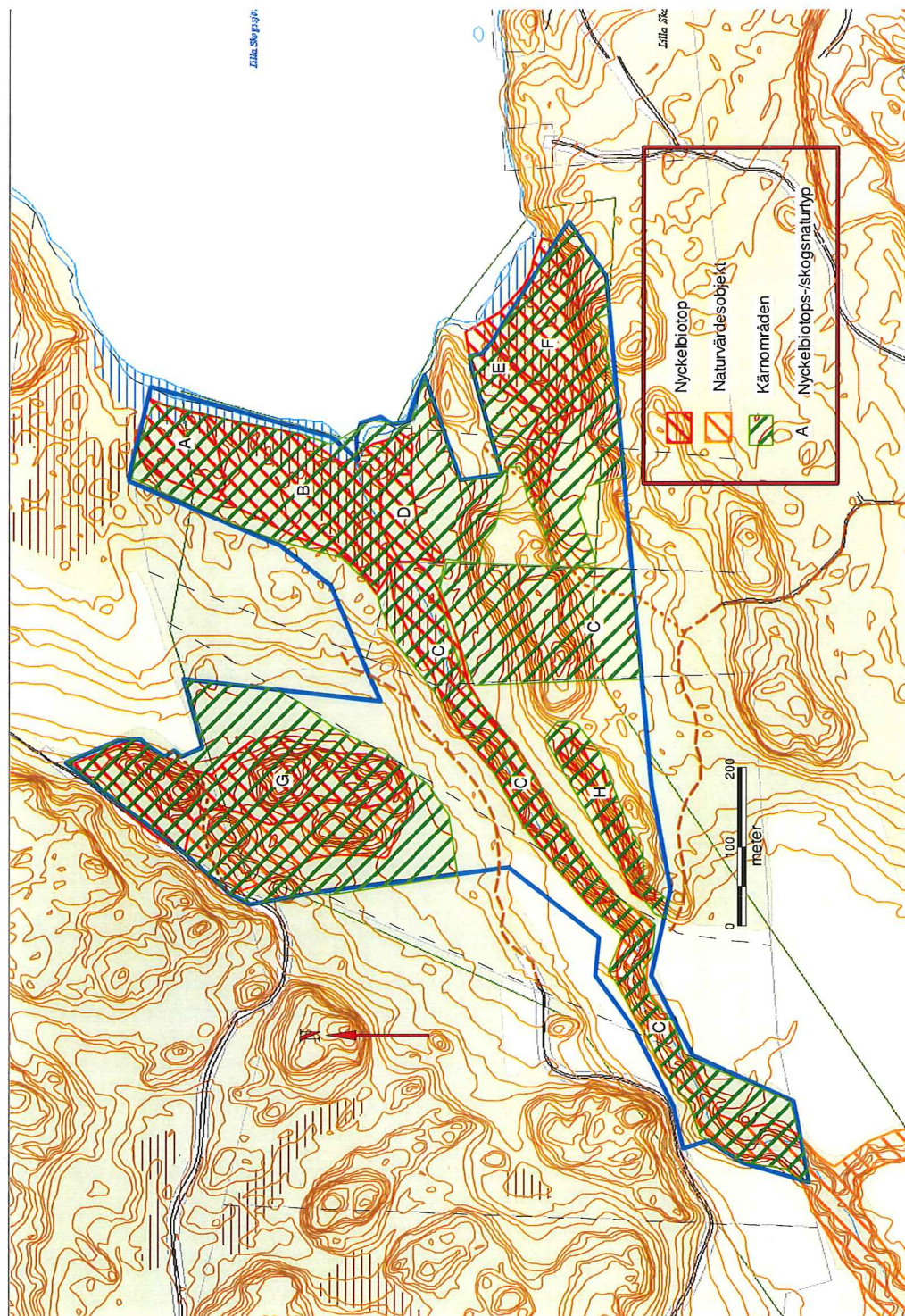
Bilaga 3: Skötselkarta

Bilaga 4: Karta med förslag till placering av parkeringsplats och informationsskyltar

2013-06-15

Bilaga 1 till skötselplan för Svartkällskogens naturreservat

Nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och kärnområden i Svartkällskogens naturreservat

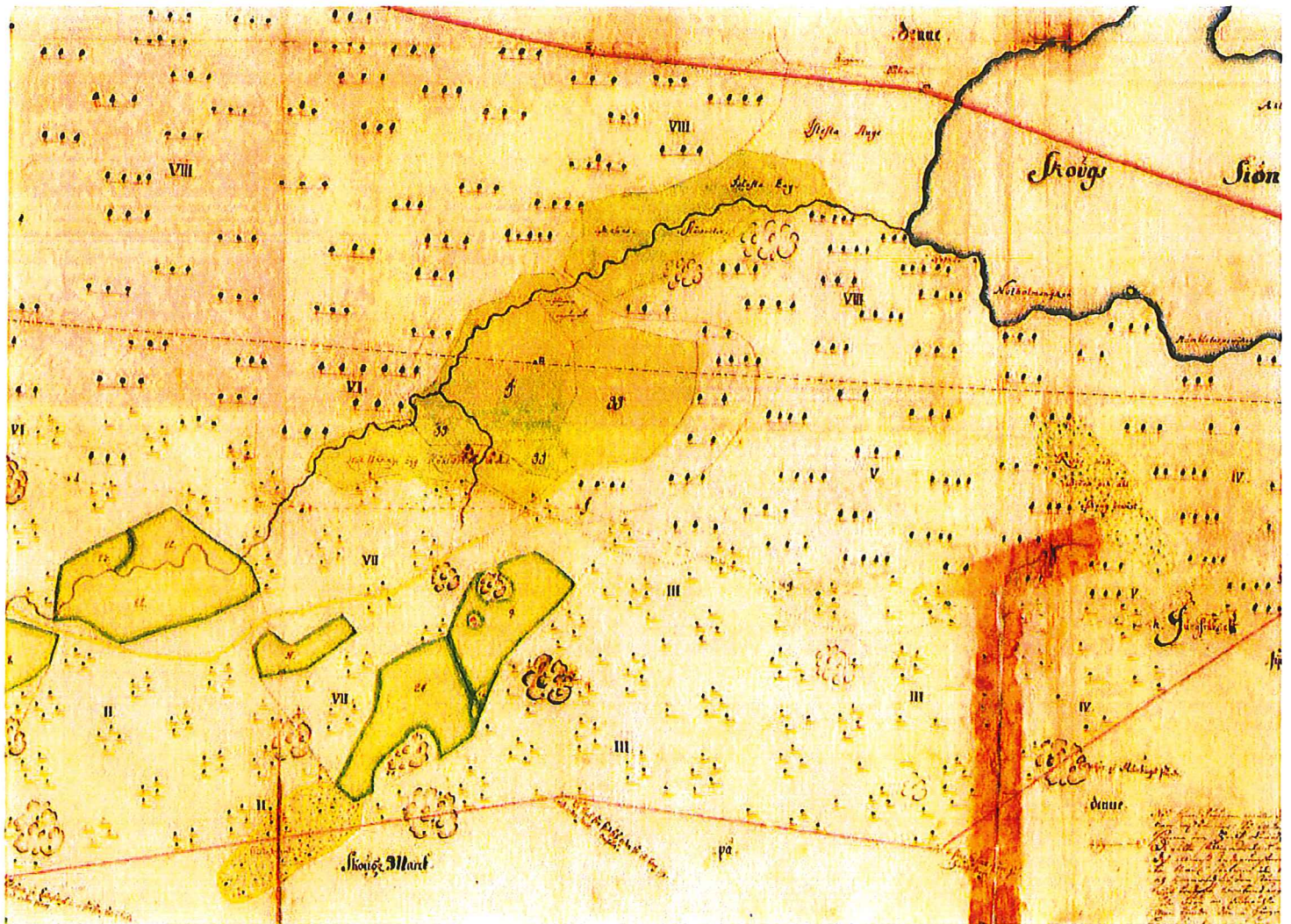

Bilaga 2 till
Skötselplan för
Svarthällsskogens
naturreservat

Geometrisk avmätning år 1717
A 34-20:1 ① Enke Förling

INKOM
LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

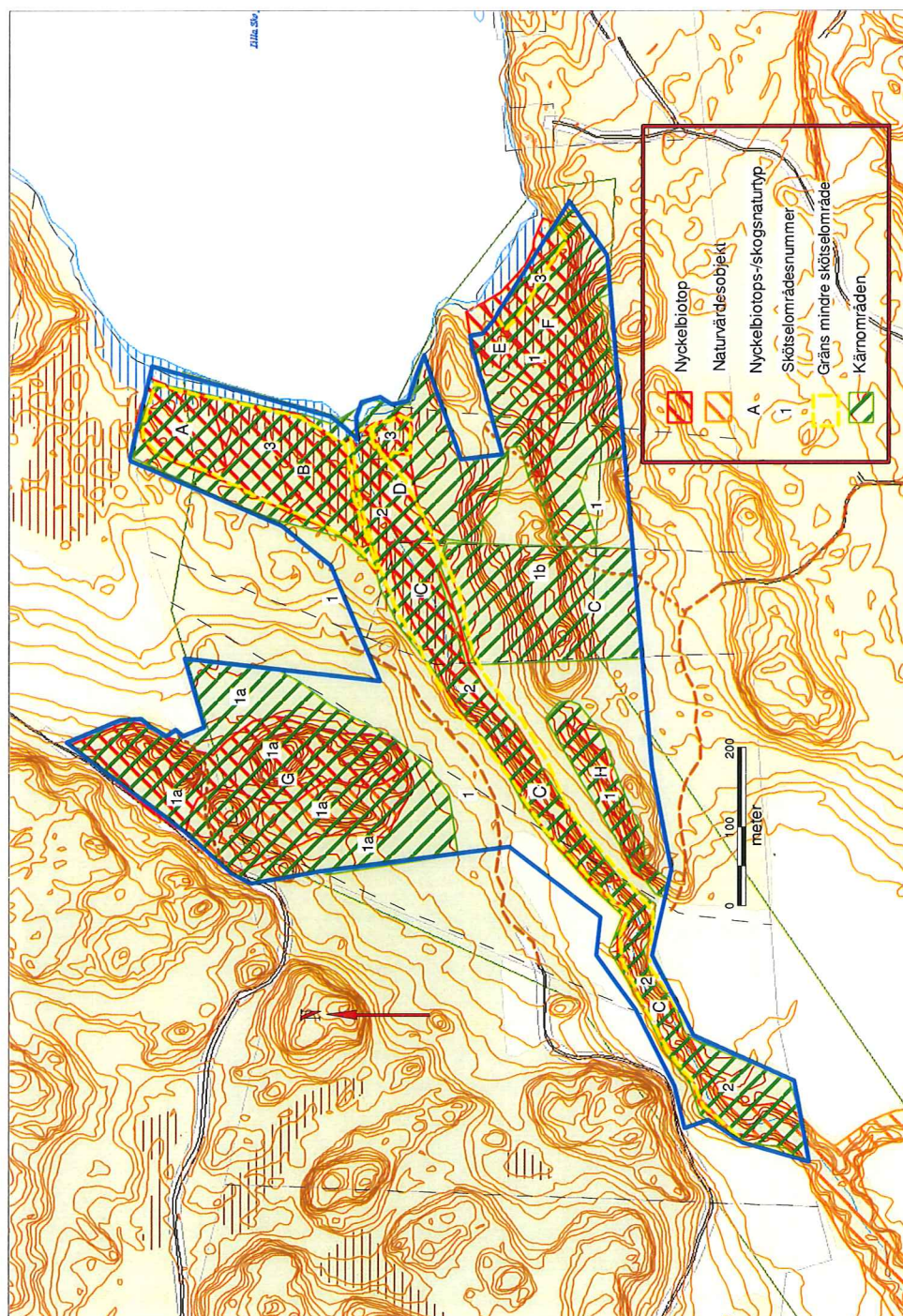
2013 -10- 04
DNR: 5112 - 33533-200

2013-06-15

Bilaga 3 till skötselplan för Svartkällskogens naturreservat

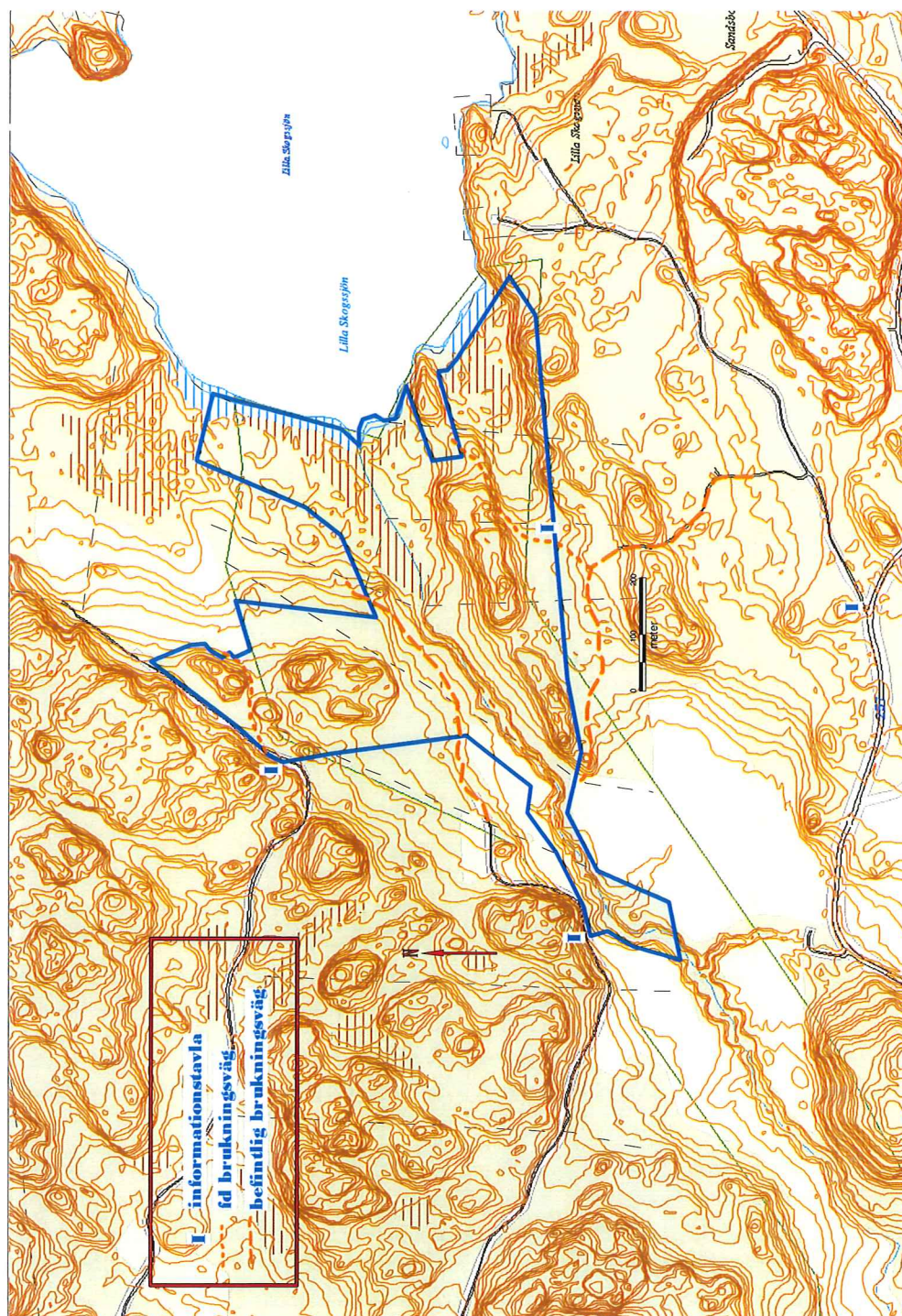
Karta över reservatets skötselområden

2013-06-15

Bilaga 4 till skötselplan för Svartkällskogens naturreservat

Förslag på placering av informationsskyltar

INKOM
LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

2013 -10- 04

5112 -33533-4013
DNR:.....

